

RECENZJA
ROZPRAWY DOKTORSKIEJ

AUTORKA: Mgr Anna
WOJNAR

TYTUŁ. „Współpraca pielęgniarki pediatrycznej z rodzicami
dziecka, lekarzami i diagnostami laboratoryjnymi”

PROMOTOR: Prof. dr hab. med. Krystyna Sztefko
Zakład Biochemii Klinicznej
Uniwersytet Jagielloński - Collegium Medicum

RECENZENT: Dr hab. n. zdr. Danuta Zarzycka, prof. ucz.
Zakład Pediatrii i Pielęgniarstwa Pediatrycznego,
Katedra Zintegrowanej Opieki Pielęgniarskiej
Wydział Nauk o Zdrowiu, Uniwersytet Medyczny w Lublinie

DATA. Lublin, 23.11.2021 r.

1. TEMAT PRACY

Wiodące zagadnienie przedstawione w pracy dotyczy funkcjonowania zespołu terapeutycznego w opiece pediatrycznej, a w szczególności wybranych jego członków tj.: pielęgniarek, rodziców, lekarzy i diagnostów laboratoryjnych. W ramach kluczowej roli zawodowej w tym zespole, pielęgniarka pediatryczna uznaje podstawowe znaczenie rodziny dla zdrowia i dobrego samopoczucia dziecka oraz w procesie chorowania i terapii, czy zdrowienia. O tym jak ważna jest to rola informują zapisy dokumentu powstałego w ramach Forum Pediatric Nursing Alliance (2009, USA) określanego jako: Raport z pielęgniarstwa pediatrycznego. Biała księga zabezpieczenia zdrowia dzieci w przyszłości (A

White Paper of the securing the future of childrens health. Report of the Pediatric Nursing Invitational Forum). Jak wskazują autorzy dokumentu, nadrzędnym celem tego

opracowania jest podkreślenie właśnie roli pielęgniarki pediatrycznej w opiece nad dziećmi, synteza tego, co wiadomo na temat kompetencji pielęgniarek pediatrycznych oraz wyjaśnienie ich roli jako członków interdyscyplinarnych zespołów opieki. Ten dokument może wspierać również polskie pielęgniarki pediatryczne w promowaniu ich praktyki klinicznej i rozwoju zawodowego, pomagać administratorom służby zdrowia zrozumieć ich rolę. Mimo, iż dokument ten powstał ponad dekadę temu najważniejsze wytyczne nadal są aktualne i wskazują na konieczność wzmocnienia i zapewnienia dobrobytu dzieciom i ich rodzinom w ramach pielęgniarstwa pediatrycznego oraz osiągnięcie konsensusu między ekspertami w sprawie kilku kluczowych przekonań, które wpływają na wkład pielęgniarstwa pediatrycznego w zapewnienie zdrowia dzieci. Zgodnie z ustaleniami pielęgniarek pediatrycznych, ekspertów Forum, wizja preferowanej w przyszłości opieki zapewniającej zdrowie dzieci to: „Kulturowo wrażliwa opieka skoncentrowana na rodzinie, świadczona w ramach społeczności, z naciskiem na promocję zdrowia, zapobieganie chorobom i urazom, dobre samopoczucie i zdrowy rozwój, dostarczane przez ekspertów praktyków, którzy są kompetentni i wykwalifikowani w zakresie opieki nad dziećmi i ich rodzinami” (A White Paper, 2009; Gigli i wsp., 2019).

Zatem zainteresowanie Autorki dysertacji zagadnieniem roli pielęgniarki pediatrycznej w zapewnianiu zdrowia dzieci między innymi poprzez współpracę z rodzicami, lekarzami, czy diagnostami laboratoryjnymi jest zgodna z aktualnymi i perspektywicznymi kierunkami zmian w opiece nad dzieckiem.

Ponad 150 letni okres rozwoju pielęgniarstwa zawodowego to czas realizacji licznych badań oryginalnych oraz ich syntez stanowiących zręby założeń teoretycznych ułatwiających chociażby projektowanie opieki pielęgniarskiej. Przekonanie o głębokim osadzeniu polskiego pielęgniarstwa pediatrycznego w sprawowaniu opieki nad dzieckiem chorym w różnych etapach jego życia, hospitalizowanym nawiązuje do kilku teorii klasycznych, ale przede

wszystkim jest zbieżne z poglądami Anne Casey uporządkowanymi w Partnerskim Modelu Praktyki Pediatricznej (Partnership Model of Padiatric Practice; PMPP, 1988)

Przesłaniem filozoficznym dla modelu jest stwierdzenie: „Opiekę nad dziećmi, zdrowymi lub chorymi, najlepiej sprawują ich rodziny, przy różnym stopniu pomocy odpowiednio wykwalifikowanych członków zespołu opieki zdrowotnej, gdy jest to konieczne”(Casey, 1988), co jednoznacznie może stanowić wykładnię teoretyczną dla tematyki niniejszej pracy.

2. STATYSTYKA PRACY

Do oceny przedstawiono tekst pracy doktorskiej o objętości 120 stron druku komputerowego, znormalizowanego. W opracowaniu uwzględniono oprócz tekstu zasadniczego również strukturalne, obszerne streszczenia w językach polskim i angielskim oraz słowa kluczowe w liczbie 4. Piśmiennictwo zawiera 144 pozycje, opublikowane w języku polskim i w języku angielskim, wybrane poprawnie tematycznie, starannie opisane według obowiązujących zasad i uporządkowane alfabetycznie oraz poprawnie cytowane. Piśmiennictwo w języku angielskim stanowi ponad 63% całości zasobów, co świadczy o bardzo rzetelnym zapoznaniu się Doktorantki z międzynarodowymi wynikami badań. W pracy zwyczajowo zamieszcza się spisy porządkowe: tabel, rycin czy fotografii, jednak nie ma to wpływu na wartość merytoryczną i formalną pracy.

Aneks pracy o objętości 20 stron zawiera 4 załączniki tj.: Ankieta dla pielęgniarek — współpraca w oddziale z rodzicami/opiekunami chorego dziecka, lekarzami i pracownikami laboratorium, Ankieta dla rodziców/opiekunów hospitalizowanego dziecka, Ankieta dla lekarzy - współpraca w oddziale z pielęgniarkami, Ankieta dla pracowników laboratorium współpraca z pielęgniarkami.

3. UKŁAD PRACY

W tekście pracy wyodrębniono 5 zasadniczych rozdziałów tj.: wstęp teoretyczny, cel pracy, materiał i metody badawcze, wyniki i dyskusja w których

treści podporządkowano podrozdziałom i mniejszej gradacji punktom. Ponadto w pracy wyodrębniono wstęp w którym Autorka odwołuje się do szeroko analizowanej literatury przedmiotu wskazując zakres i charakter współpracy w zespole terapeutycznym. Najobszerniejszy rozdział liczący 29 stron poświęcony jest prezentacji wyników badań. Wartością struktury pracy są podsumowania wyników i dyskusji zawarte w odpowiednich rozdziałach oraz wskazanie na wartość i ograniczenia przeprowadzonych badań. Układ pracy klarowny i bardzo przemyślany doskonale pełni rolę przewodnika po zawartości pracy.

4. WSTĘP

Wstęp ma charakter wprowadzenia teoretycznego w zagadnienie zespołowej opieki pediatrycznej ze wskazaniem roli pielęgniarki we współpracy z rodzicami/opiekunami, lekarzami i diagnostami laboratoryjnymi. Treści tej części są przedstawione w sposób niezwykle rzeczowy. Na szczególne podkreślenie zasługuje wyprowadzenie na podstawie analizy logicznej miejsca pielęgniarki w zespole terapeutycznym, która podejmuje większość działań wpływających na końcowy efekt terapeutyczny u dziecka. Ten pogląd Autorka kontynuuje w dalszej części pracy, co jest przejawem umiejętności racjonalnej analizy praktyki pielęgniarskiej w zestawieniu z systematyczną selekcją i wartościowaniem literatury źródłowej.

5 CEL PRACY

Projekt badawczy koncentruje się wokół zasadniczego celu o charakterze poznawczym w brzmieniu „ocena współpracy pielęgniarki pediatrycznej z członkami zespołu terapeutycznego (rodzicami/opiekunami chorego dziecka, lekarzami, diagnostami laboratoryjnymi)”. Cel tak zdefiniowany stał się źródłem określenia 4 złożonych celów szczegółowych, które punktują wybrane, w sposób celowy, aspekty współpracy pielęgniarki z trzema grupami zawodowymi tworzącymi zespół terapeutyczny. Tak szczegółowe cele badawcze w których wskazano wskaźniki empiryczne badanych zmiennych rekompensują brak pytań i hipotez badawczych.

6. MATERIAŁ I METODA

Wyniki badań przedstawione w pracy pochodzą z projektu o charakterze badań przekrojowych z wykorzystaniem metody sondażu diagnostycznego. Narzędzia badawcze wykorzystane w badaniu stanowiły cztery autorskie kwestionariusze ankiet zwalidowane przez prof. dr hab. Beatę TobiaszAdamczyk (Katedra Epidemiologii i Medycyny Zapobiegawczej, Wydział Lekarski UJ-CM). Narzędzia autorskie zawierały w większości pytania zamknięte jednokrotnego lub wielokrotnego wyboru, a ich liczba wahała się od 74 pytań skierowanych do pielęgniarek, 57 skierowanych do rodziców/opiekunów hospitalizowanych dzieci, 23 skierowanych do lekarzy i 21 pytań na które odpowiadali diagnostyci laboratoryjni. Każdy uczestnik badania był indywidualnie informowany o możliwości anonimowego udziału w projekcie, a wyrażenie zgody było jednoznaczne z wypełnieniem ankiety. Dobór osób do badania był celowy (nieprobabilistyczny). W badaniu uczestniczyło łącznie 635 osób, przy czym 289 to pielęgniarki pracujące w systemie zmianowym w Uniwersyteckim Szpitalu Dziecięcym w Krakowie, 271 to rodzice/opiekunowie dzieci hospitalizowanych w tym szpitalu minimum 2 dni, 50 to lekarze pracujący w pełnym wymiarze czasu pracy w oddziałach zachowawczych i zabiegowych oraz 25 diagnostyci laboratoryjni, pracujący w pełnym wymiarze czasu pracy. W postępowaniu rekrutacyjnym uczestników, trafnie wskazano kryteria wykluczenia z badania.

Analizę matematyczną i statystyczną wyników badań wykonano z należytą starannością z wykorzystaniem programu statystycznego SPSS Statistics oraz testów statystycznych dobranych adekwatnie do rodzaju danych empirycznych (wartości nominalne). Założono prawdopodobieństwo popełnienia błędu wnioskowania na poziomie $p < 0,05$. Analiza wyników badań mimo bardzo licznego pakietu zmiennych jest klarowna, a zastosowane podstawowe testy statystyczne znacznie zwiększają przejrzystość prezentowanych wyników.

7 OCENA ETYCZNA

Na przeprowadzenie badań uzyskano zgodę Komisji Bioetycznej Uniwersytetu Jagiellońskiego (nr 1072.6120.330.2018 z dnia 20 grudnia 2018 roku).

8. REZULTAT PRACY

Wyniki badań przedstawiono bardzo starannie. W pierwszej części z wykorzystaniem statystyki opisowej scharakteryzowano grupy badanych i opinie badanych wyrażone na pytania ankietowe. Następnie najczęściej poszukiwano związku pomiędzy zmiennymi społeczno-demograficznymi w każdej grupie badanych z najistotniejszymi danymi wynikającymi z celów szczegółowych pracy. Istotną częścią prezentacji rezultatów projektu badawczego jest podsumowanie wyników w 29 punktach, co pozwala czytelnikowi na swobodne podążanie za nadanym kierunkiem analizy i uzyskanymi wynikami. Wyniki badań są prezentowane w sposób bardzo zrozumiały, najczęściej w formie graficznej tj. 24 rycin słupkowych, blokowych i kołowych oraz 9 tabel. Na podstawie badań Autorka sformułowała merytoryczne wnioski w liczbie 5, które w sposób bardzo konkretny egzemplifikują najważniejsze osiągnięcia badawcze projektu.

Za najciekawsze według subiektywnej opinii recenzenta należy uznać wyniki wskazujące na sprecyzowanie zasad współpracy pielęgniarki z rodzicami/opiekunami dziecka.

O rzetelności warsztatu naukowego Autorki opracowania świadczy dyskusja, która zajmuje 23 strony tekstu rozprawy. W tym fragmencie pracy na pozytywne podkreślenie zasługuje sprawność w przechodzeniu od porównań wyników badań własnych i innych autorów do ich streszczania. Zwraca również uwagę określona systematyka analizy ostatecznie podporządkowana trzem zakresom współpracy pielęgniarki z rodzicami/opiekunami dziecka hospitalizowanego, lekarzami i diagnostami laboratoryjnymi. Niezaprzeczalnym atutem dyskusji jest sposób jej prowadzenia, czyli skrupulatne i konsekwentne

przedstawianie polskiego, ogólnoswiatowego kontekstu uzyskanych wyników badań własnych w oparciu o liczne publikacje.

9. WARTOŚĆ NAUKOWA I PRAKTYCZNA PRACY

W pracy świadomie zrezygnowano z zastosowania klasycznych teoretycznych modeli badawczych, gdyż uznano nadrzędność kompetencyjną społeczności Uniwersyteckiego Szpitala Dziecięcego w Krakowie do definiowania rzeczywistego jej problemu. Zastosowano podejście triangulacyjne danych na poziomie poznawczym, którego istotą jest wielostronny ogląd i interpretacja badanego obszaru dotyczącego współpracy pielęgniarki z wybranymi członkami zespołu terapeutycznego czyli określonej sytuacji społecznej. W tej sytuacji znajduje się również badacz z zamiarem jej ulepszenia/zmiany. Powyższe cechy recenzowanych badań wskazują na ich strategię - action research (badanie w działaniu), bardzo rzadko stosowaną w pielęgniarstwie polskim. Wartością pracy jest zbadanie relacji współpracy pomiędzy pielęgniarkami i diagnostami laboratoryjnymi, która nie ma przykładu oceny w dostępnych badaniach. Wartością perspektywiczną pracy – badań w działaniu jest realna możliwość zmiany w zakresie i charakterze dotychczasowej współpracy w zespół terapeutyczny, w którym przeprowadzono badania, a dokonane zmiany są najczęściej trwałe. Istnieje również możliwość rozszerzenia tych badań wśród innych członków zespołu terapeutycznego np.: fizjoterapeutów, psychologów a może przede wszystkim dzieci w wieku szkolnym i starszych, których opinie na temat relacji współpracy z pielęgniarkami mogą wskazać ciekawe kierunki zmian dotyczące również praktyki pielęgniarstwa.

10. OCENA EDYTORSKA

Tekst pracy przedłożonej do recenzji jest opracowany z należą starannością edytorską, estetyczną i uporządkowany logicznie. W tekście występują pojedyncze uchybienia w edycji tekstu (np. s. 19 w.6, s.25 w. 16, s.76 w.26). Na wyróżnienie zasługuje bezwzględna staranność i konsekwencja w

edycji piśmiennictwa. Uogólniając, analiza obszernej treści opracowania wskazuje na bardzo dobrą sprawność lingwistyczną i staranność edycyjną Autorki wykazaną w tekście pracy.

11. UWAGI RECENZENTA

Przedłożona do oceny rozprawa doktorska autorstwa mgr Anny Wojnar prezentuje wysoki poziom merytoryczny, który poprzez dobór strategii „badania w działaniu” łączy teorię i empirię z praktyką. Dążąc do doskonałości w prezentacji ciekawych wyników badań proponuje poświęcić kilka wierszy, na etapie ich publikacji, procedurze walidacji narzędzi badawczych wykorzystywanych w projekcie, jak przebiegała i jakie są podstawowe współczynniki opisujące wartości psychometryczne ankiet.

WNIOSEK KOŃCOWY

Reasumując oceniam rozprawę doktorską mgr Anny Wojnar jako dorobek oryginalny, nowatorski i czyniący znaczący wkład w rozwój nauk o zdrowiu. Całość opracowania dokumentuje samodzielne prowadzenie badań naukowych przez Doktorantkę, a w szczególności polegające na wyodrębnieniu z praktyki opieki pielęgniarskiej problemu o charakterze naukowym, dokonaniu jego oceny i analizy wyników zgodnie z zasadami realizacji badań w celu dokonania zmian w praktyce - ustalenia procedur współpracy członków zespołu terapeutycznego.

Konkludując, dysertacja autorstwa Anny Wojnar spełnia kryteria zawarte w art. 13 ust. 1 Ustawy z dnia 14 marca 2003 roku o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki z późniejszymi uzupełnieniami (Dz. U. z 2003 r. Nr 65, poz. 595; z 2005 r. Nr 164, poz. 1365, z 2010 r. Nr 96, poz. 620, Nr 182, poz. 1228, z 2011 r. Nr 84, poz. 455, z 2014 r. poz. 1198, tekst jednolity Dz. U. 2016 poz. 882; Dz. U. z 2017 r. poz. 1789).

Na tej podstawie stwierdzam, że przedłożona do recenzji praca doktorska pt. „ Współpraca pielęgniarki pediatrycznej z rodzicami dziecka, lekarzami i diagnostami laboratoryjnymi” spełnia wymogi formalne stawiane pracom na stopień naukowy doktora nauk o zdrowiu.

W związku z powyższym mam zaszczyt przedłożyć Wysokiej Radzie Dyscypliny Nauki o Zdrowiu Uniwersytetu Jagiellońskiego - Collegium Medicum wniosek o dopuszczenie Pani mgr Anny Wojnar do dalszych etapów przewodu doktorskiego.

